

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

G. a. 18^x

1659

N° 174

01 2066 8116 UB AMSTERDAM

01 1994 8750 UB AMSTERDAM

REDENEN,

Ende verscheyde notable

OMSTANDIGHEDEN:

V A N

DON FERNANDO
TELLES DE FARO,

Gewesene Extraordinaris Ambassadeur van Portu-
gael by de H: STATEN GENERAEL
der Vereenighde Nederlanden,

Aengaende sijn vertreck uyt 's Graven-Hage ten dienste van den
KONING van SPAENJEN.

*In de Castillaensche Tale uytgegeven ende in de Neder-
landsche overgeset.*

M. DC. LIX.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

521 EAST 57TH STREET

CHICAGO, ILL. 60637

TEL. 733-4331

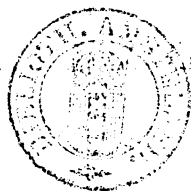
UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

521 EAST 57TH STREET

CHICAGO, ILL. 60637

TEL. 733-4331

In booznemen is niet Dom' Fernando Celles de Faro booz de Werelt te ontschuldigen o ver dat hy sich ten dienste van den Coninck onsen Heere verklaert heeft/ alsoo alle rebenen daet toe streckende onnodich zijn/ dewyle hy niet die daer niet anders ghedaen heeft vande plichten naer te komen waer toe hy gheboren is. Maer mijn booznemen is te toonen dat hy noyt ontrrent die plichten in ghebzecke is ghebleben/ende oock de Portugalsen de ooghen te openen dat sy mogen sien hoe pdele hoope sy op Brancrich hebben/ten cpnde sy of te een weer sien en leetwesen krijgen inde verdruckinghen en ellende die se tot noch toe gheliden hebben/ ofte booz het te ghemoet sien van de klaer blijckende ruine en destructie/

mogen weder-keren tot de gehoozsaemheyt van haeren natuerlijcken Coninck ende Heer / welcke volghens sijne ghewoonlicke goedertierenheyt haer aanbiedt niet alleenlijck een pardon van soo swaere misdaden/ maer oock eene remebie teghen de quellinghen die sy lijden booz de onnatighe lasten van schattinghen / en gheduerighen dwangh tot den Oorlogh/ dien niemant booz hy kan gaen / als woordende de eene ghedwonghen om Soldaten/ ende de andere om betaelders te zijn: als mede die eenighe lastdaghende Weesten hebben om daer mede den treyn te voeren.

Niet teghenstaende mijne gheringhe bequaemheyt ende oock de hoortheyt des tijds / welcke my nauelijcks heeft toeghelaten de eerste bladden hier van upt te schrijben/ binde ick my verobligeert dit descours/ in 't welck punctuelijck afgebeelt worden de desseyns en booznemens die de Ministers van Brancrich over Portugael hebben/ in druck te laten upgaen; booznamentlijck booz de ghenegemheyt die ick hebbe om het selve bezijt te sien van den smaet ende ruine waer mede het Rijck ghedreycht wort/wel merende oock dat de waerheyt van haer selven soo heerlijck is/ dat sy sonder de vertieringhe van welsprekenthet / tot naerbolgers sal hebben alle de gene die booz ambitie en particuliere passien niet berblint zijn; ofte welcker conscientie haer soo seer niet beschuldicht/ dat sy doch sonder reden van de Edelmoedighcyt van Zijne Majesteit een wanhoope hebben.

Verstont naer dat in Portugael sich eenige van den Adel hadden opgeworpen / ronzyede zijnde om dat sy niet besaren eenige Ampten in de regeeringe van dat Rijck/ schoon sy daer toe niet bequaem waren/ ofte die verdient hadden/ alleenlijck om dat sy die begeerden: welcke naergevolght heeft het gemeen volck/ ofte om de nieuwigheyt wille waer toe het van nature genegen is/ ofte betweeght zijnde booz de reden aen haer gegeven van de oprortie/

welcke haer groote bypheden en ontlastingen van Schattingen bedoofden: heeft Don Fernando / hoe wel noch jong zijnde / geresolveert de gerechtige saecke van Zijne Majesteit te volgen / die hy alijdt booz synen wettelijken Koninck ende Heer erkent heeft: waer van een goet bewijs kan zijn dat hy geresolueert heeft gesadit de wapenen tegens Zijne Majesteit aen te nemen / ende oock alle bedieningen die men hem heeft willen geven / schoon hy derhalven veel perijckels heeft uptgegaen / bewijle sijne boozzorge niet genoegh was om hem daer van te bezighden in alle die gelegentheden; die soo vele waren dat hy sich van Rittmeester tot Gouverneur ober de Provincie van Beira heeft moeten excuseren; ja daer toe komende / dat hy heeft moeten lijden gebangen gestelt te worden in een Kasteel / om dat hy niet wilde aennemen het Gouvernement van Campo-Major. Maer / op dat men oock sulchs alles niet daer booz soude nemen / als of hy de ruste liever hadde dan de moeyte die aen den Oorlogh bast is / soo heeft hy ter selver tijdt niet laten boozbp gaen eenige gelegenthejdt die sich op dede om tegen de Hollanders te dienen / 't zy dan ter Zee op de Wloten die tot beboeylinge der Zee gebuycht wierden / ofte 't zy op de Wlote die tot secours van de Bahia naer Brazillen wierde gesonden; alwaer hy de charge van Colonel bedient heeft / hebbende eenen rupmen tijdt te vozen tot dize malen toe geresolueert in die qualiteit naer de Frontieren van Castilien te gaen.

Van dien tijdt af heeft Dom Fernando alijdt getracht sich openbaerlijck in den dienst van Zijne Majesteit te begeven / seer qualijck konnende verdragen dat hy oock in schijn booz een van de rebellen wierde gehouden. Maer alsoo verstaen ofte geooydeelt wierde dat de getrouwe Onderdanen van Portugael / welcke in geen kleyn getal onder de afvallige vermengt zijn ende schuylen / veel grooter dienst souden konnen doen wanneer sy de rechte gelegenthejt waer namen om haer te openbaren / wanneer het niet meerder nu konde geschieden / ende wanneer Zijne Majesteit de herstellinge ofte inneminge van Portugael soude hy de handt nemen; soo heeft hy sulchs upgesteld / niet geen kleyn gebaer / hoe seer hy oock sijn best dede om sijn booznemen te bedecken; tot dat / in Portugael geresolueert zijnde niet Hollandt ober een Vrede te handelen / hy is boozgestelt geworpen om booz extraordinaris Ambassadeur daer na toe te gaen. Ende alsoo den Grave van Oemira / sijn Oom / sich des bemoepte / ende daer aen liet gelegen zijn dat hy die repse soude doen / heeft hy de selve niet konnen excuseren; oock noch daerenboven niet / om dat hy / niet naer Hollandt willende vertrecken / soude genoodt saecht zijn geweest naer de Frontieren van Alentejo te gaen booz Generael van de Artillerij / 't welck hy niet soude hebben konnen ontfeggen / sonder groote tepchenen van sijn booznemen en inclinatie te openbaren.

Van stonden aen dat hy in den Hage is gekomen / heeft hy getracht Zijne Majesteit te verseckeren van sijnen pber ende goet booznemen / versoekende licentie

licentie om sich dadelijk in synen dienst te mogen begeven. Maer hem is ge-
 ordonneert geborzen van Dom Elzevan de Camarra en Contreras / Ridder
 van de Orde van St. Jacob / Raedt in den hooogen Raede van Oorlogh /
 Marschalc van sijne Legers in Nederlandt / synen Castellan van Gend-
 en Ambassadeur by de Staten Generael van de Vereenighde Provintien / dat
 hy in die qualiteit in syn occupatie soude continueren / gelijk hy gedaen heeft /
 tot dat hy dooz de beziegerijen van Monsieur de Thou / Ambassadeur van
 den Alder-Christelichsten Koninck / in den Hage is genootsaecht geworzen
 sich naer Ceulen / als zijnde een byz landt / te begeven.

De krachtigste reden welcke in Portugael heeft doen vast stellen en resol-
 beren / naer Hollandt te senden / en aldaer oer Wyde te handelen / zijn de toe-
 seggingen en beloften geweest van Monsieur de Thou ; welkers ambite en
 begeerlijckheyt (gelooibende dat Portugael hem groote sommen gelts soude
 geven dooz synen byer daer mede hy vertoonde groote diensten te sullen doen
 om de Wyde upt te wercken) selde die saecke dooz als licht om doen zijnde ;
 maer aldaer en hebben sy haer aen woorden niet willen vergapen : en gelijk hy
 niets heeft konnen te wege brengen / soo bint hy sich oock bezogen. Jeronimo
 Nunes de Costa / Agent van Portugael / heeft de selve middelen en bevoiren
 oock aengelent / upt reden van sijne interessen / die hy / een Hoopman zijnde /
 in't selve Rijk is hebbende.

Op dat fondament / en niet sonder reden / geloofden de Ministres van Por-
 tugael dat sy de Wyde al in haer handen hadden / ende dat seer goeden hoop :
 boezementelick oock om dat Wyckrich in Engelandt middelaelers souden
 zijn : Ende daerom hebben sy aen Dom Fernando soo gelimiteerde macht ge-
 geven / dat sy hem belaste te bieden / tot eene recompense van de Capitanijen
 van Pernambuco / Rio Grande / en Pariba / twee millioenen / in twintigh
 jaren te betalen : ende in sijne secrete instructie te mogen komen tot op drie
 millioenen ende een half / te betalen in veertigh jaren . Ende hier upt kan ge-
 oordeelt worden de valscheyt van Monsieur de Thou / met te seggen dat Dom
 Fernando last hadde meerder te beloven dan hy beloofd heeft.

Den Alder-Christelichsten Koninck / ende den Protector van Engelandt /
 hebben de mediatie wel aengenoemen / maer niet soo wepnigh sarsoen / dat den
 Koninck maer alleenlijck eenen brief heeft geschreben aen den Hertogh van
 Bergansa / upt welken niet anders te begripen was / dan dat hy de mediatie
 aennam sonder eenige andere vastigheyt ; meer oock niet heeft den Protector
 geschreben . Een seckere en ware saecke zijnde / dat noch de Franschen / noch
 de Engelsche / tot de Wyde van Portugael genegen waren . De laefte om ha-
 ren interest van alleen Heeren en Meesters te blijven van de geheele Commer-
 cie van Portugael / daer sy groote winste upt trecken ; ende oock om dat sy
 den Oorlogh in de Zonde willende boezhomen / de Hollandse vloete upt die sy
 23 ; begerden

begeerden te houden: 't welck haer oock soodanigh gelucht is / dat sulchs de doofaech is geweest van 't verlies van Croonenburgh).

Maer Brancrich was om veel grooter insichten niet alleenlijck niet begeerrigh tot de doofe Wyde / maer heeft die oock gerracht doof alle mogelijcke middelen te beletten; ofte op dat geen ander wegh en soude open staen om dien te verkrijgen / dan het selve tot Arbitreren aen te nemen / ofte om de selfde te wege te brengen volgens sijne interessen / in dier voegen den selven bestierende dat het sijn ooghwit mochte bekomen / 't welck het hadde / te weten om Portugal al sijn macht te doen verliesen / op dat het soo doende geheel en al van Brancrich soude dependeren; willende ten doofe epnde dat het groote sommen gelts soude geven / ende de Commerce op sijne Conquesten toestaen: waer mede de Portugesen in den gront souden raecken / vermits de Hollanders doofgaens hare reysen en navigatie doende met veel minder onkosten dan alle andere Natien / de gantsche Negocie aen haer souden reeken. Ende hier toe verstonde sich Monsieur de Thou met den Pensionaris van de Provincie van Holland: het welck men hier upt is gewaer geworden / dat den Pensionaris / als men eerst ober den Wydebegon te handelen / niet eens Monsieur de Thou tot mediateur en begeerde / altydt seggende aen Dom Fernando / dat sy slechts souden tractieren / ende Brancrich en Engelandt niet eens moepen. Soo haest Monsieur de Thou sulchs gewaer wierde / wiste hy de saecke soo te beleggen / dat den selven Pensionaris altydt daer naer begeerde dat hy Arbitreren soude zijn. Maer dewijl de dessenen van Brancrich in Portugal wel bekend waren / heeft Dom Fernando niet willen consentieren dat Monsieur de Thou Arbitreren soude zijn / die sulchs doof alle wegen sochte. Ende op dat de kunstjes en gawpigheden / die hy in dese materie gebuychte / te beter bekend mogen zijn / sal het noodigh wesen / doch met alle mogelijcke hoortheydt / eenige openinge te doen van hoe desen aengaende de saecke in Portugal is verstaen geworden.

Soo haest als men aldaer de gehoorzaamheyt aen synen natuerlijcken Koninck ende Heer hadde gewepgert / heeft den Cardinael de Richelieu de gedachten gehad sich Heer van dat Koninckrijck te maecken; tot welcken epnde hy doof den dach heeft gehaelt oude / doch ongefondeerde pretensien: ende ont die smaekelijck te maecken heeft men daer van beginnen te schryben enige boecken / die daer naer zijn gedrukt geworden / welcke ick gesien hebbe / en daer peder een kennisse van heeft. Ende op dat sulchs een doofwendtsel ende aenleydinge mochte zijn omme daer mede de pretentie te verkrijgen / gelijck in Catalogne (hebbende het gene daer gebeurt is aen de Portugesen doof een exempel of waerschouwinge gedient om haer niet te laten bedriegen) ofte om met geweld en violentie groot scrours van volck daer in brengende / met de Plaetsen die hy in verseeckeringe begeerde / ende die hy met geweld soude hebben konnen innemen / sich Meester van het Koninckrijck te maecken / ende daer naer

naer van geheel Spangien / want aen een usurpateur ofte getwelenaer nimmermeer ppreteren gebreken / om aen sijne actien eenen schijn te geven ; Zoo heeft hy sulchs gerrackte verkriggen door Francisco de Melo / die de eerste Ambassadeur is geweest dien de Hertogh van Bergansa in Brancrigh heeft gesonden. Maer / ofte om de laerdunckenhepts wille van de Portugezen die groot is / ofte om dat sy doen ter tijdt sagen dat Zijne Majesteit in Catalogne de handen wel wercks hadde / hadden sy geene vrees / ende daerom namen sy de presentatie niet aen. Ende daer naer / nu al meerder op hare hoede zijnde / hebben sy die oock geresuseert aen den Cardinael Mazarin / welke de selve maximen nabolgende / beloofde een Leger in de Provintie russischen de Sibieren Douro en Minho op sijne kosten te senden / ende den Oorlogh in Galicien te voeren / eppschende tot verseeckeringe de Stadt Porto, ende die van Viana, ofte van Caminha. Maer die presentationen zijn in dien tijdt niet verschepte presenten al mede geexcuseert geworden / door dien de bessen van Brancrigh ontdeckt waren.

Wel heeft men in Brancrigh gesien het misvertroutwen van de Portugezen / wederomme men aldaer begon de saecken daer henen te dirigeren om de selve te verswakken en onmachtigh te maeken / haer afespchende groote sommen gelts / ofte dat sy die aen de Engelsche souden geven : oock sulchs beboederende door de Hollanders / zijnde alleenlijck de intentie die upt Portugael te trecken / soo was het aen Brancrigh indifferent en even veel wie die quam te genieten. Ende inden het by geval alsoo niet en geluckte / dede Brancrigh sijn beste dat Portugael sich niet ondiensstige entreprenzen en saecken mochte consumeren / het selve dzingende om den Oorlogh aen Zijne Majesteit aen te doen / waer van meer onkosten dan proffijt ofte vrucht te verwachten was ; ende dat het Scheeps-machten naar Italien soude senden. Ende niet tegenstaende de meeste Portugeische Ministers die Fransche intentien wel verstonden / ja oock zelfs den Hertogh van Bergansa / even wel hebben sy niet konnen naerlaten perwies in 't werck te stellen : haer van de zijde van Brancrigh aengedient zijnde / dat indien Portugael aen het selve in dien tijdt dat het sich in sooswaren Oorlogh beboelde / niet te hulpe quam / niet een viberse te maeken / het oock namaels de Portugezen / wanneer het permael met Zijne Majesteit een Vrede soude aengaen / de handen soude afstrecken / ende die onbeschermat laten.

Portugael heeft gedaen al wat het konde doen / sich verterende en ruinerende om Brancrigh te verobligeren / ende nu uptgeput en verdozen zijnde woort het van Brancrigh verlaeren ; 'twelck is het gene dat het alstijt ghesocht heeft om sijne bessen ter executie te konnen stellen. Meenende ofte vertroutwende oock noch / dat de schatten die den overleden Hertogh by een vergaderd hadde noch niet gheheelijck gheconsumeert zijn / soo heeft het Mon-

sieur

leur de Commisſies tot Lisbon doen verſoeken drie milloenen cruſaden / afſoetwel / er niemant onkundich van ſijne kuntſjes is / gedurich aen boozdoogen ſiende dat den intereſt van Byzantſchijch / ende ſijne maximen van Staet zijn / ſich tegen Spaegnien te kanten; ſoo als alle ſijne politricken getuyghen / ende de experientie geleert heeft in alle boozballen die in Europa zijn gebeurt / alleen genoech zijnde dat Spaegnien naer de eene zijde helt / op dat Byzantſchijch / ſonder eenighe andere reden / ſich tot de andere zijde voege ende die te hulpe komte. Ende Portugal ghetweeft zijnde die het de meeste hulpe en dieneſt heeft toegehoort / om tot ſijne intentien te gheraken / en heeft het niet alleenlijck wederom aen Portugal gheen ſecours ghedaen met gelt / volck / of goeden raet / maer oock ghepreſendeert Arbitrer te zijn om de breeide met Hollandte te maechen / ende aen het ſelbe groote ſomme gelts te doen geven / alleenlijck om dat het booz Byzantſchijch dienſtich is die up Portugal te trecken / ende het ſelfe dienvolgende gheheelijck tot ſijne diſpoſitie te doen ſtaen / ende nader hant daer ober te domineren.

In ſoodanigſe ſozme gaf men de ordere aen Monſieu de Thou / welcke met ſijne wepnighe boozſichticheit en aengheboozene lichtbeerdicheit / oock vermeert ofte verdoofaert wordende booz de overballe van heblicgheyt die hy onderwoopen is / verſont aen Don Fernando heeft te verſtaen geden / dat ſijne intentie was van Arbitrer te zijn / ſelfs oock inde eerſte repſe dat hy van de ſaecke gerractert hebben. Ende dewijle hem ſulchs hy ſijne instructie erpſeffelijck verboden wierde / heeft hy het gheercuſeert op de beſte manier als hy konde / niernaerlatende Monſieur de Thou alle middelen te tenteren ofte aenketwenden die hem mochten dienſtich zijn / doch met ſoo wepniggh gantwicheit dat up den eerſten ſlap afneemen was het epnde waer hy henen wille. Waeromme wanhopende van ſijne ſtreecken en ghebepnſtheden heeft hy bezonnen occaſie te ſoeken met Don Fernando te hreeken en in onluſt te caechen. Ende ſich dienende van een gheringe ſaecke / welcke was dat Vater Antonio Daz / Jeſuyt ende Capellain van Don Fernando / aen den Capellaen van Monſieur de Thou / van welken hy een particulier byent was / in conſerſatie gheſeyt hadde / dat indien Monſieur Thou de Dzebe te wege bracht / hy aen hem up Portugal eene groote bereeringe ſoude doen ſenden / het hy ſich boozſaet dat hy daer wurde gebonden hadde / tgene hy ſochte / ende hy een geroepen hebbende vijf of ſes van ſijne geallieerde en confidente vrienden om getuygen te zijn van de dappere daet die hy meende te doen met een hellegheus perſoon quallijck te bejegenen; ſoo heeft hy / als het Auditoirum becept / ofte de clerſchaer gheſpannen was / den boozs Vater Antonio Daz / dien hy onder ſchijn van dieneſtſchap ontboden hadde / doen binnen komen / ende heeft hem ter preſentie van de boozen vrienden met alle antwoerdicheit bejegen; en niet alleen hem / maer oock ſijne ganſche Jeſuytiſche ordere / welcke

welcke met reden over sijne proceduren gheschandelst is / ghelijck so oock ten andere tyden getoest is over secker boecks 'welck den Vader van Mr. de Thou heeft gheschreven.

Hier mede beide hy sich in dat Don Fernando gheterghit door dese quade daet ende stouticheit eenigh gheboelen soude toonen / maer alsoo die wel verstonde dat sulchs alles aengevoent was om reden van excuse / ofte verontschuldige te bekomen / ten eynde hy Monsieur de Thou de mediatie soude van den hals konnen schuyben ; soo heeft Don Fernando / in plaerse van aen hem sijne gheboelicheit daer over te hemmen te geven / om hem alle pretext te onthouden / den Vader nae Engelandt ghesonden / sonder aensien van dat het een persoon is van groote deucht ende autoziteit in sijne Oorde / en Procureur generael vande Provintie van Brazillen.

Almers soo weynigh heeft Monsieur de Thou met die daet sich ghesubert van sijne begeerlicheit / refuserende eene saechte die hem niet gheoffereert was gheworden : ende sulchs niet anders zijnde gheweest dan een discours / gheboert sonder oorde van penant : hebbende oock aen Don Fernando / als hy daer op toe ghelept hadde om hem te corrumpen / gheerne andere seckerder middelen ontbroken / die sedighheits halven verfweghen worden.

Monsieur de Thou sich nu bedrogen vindende in alle sijne aenslagen / ende oock gheergeret zijnde aen Don Fernando in eenige particuliere saechten die overgeslagen worden / soo heeft hy sijn toeblichth ghenomen tot de grootste boosheit / sijn best doende om in Portugal te doen versien ofte gheloooben dat Don Fernando de vrede niet maerken soude / alsoo hy sulchs beloofte hadde aen den Ambassadeur van den Koningh onsen Heere / daer hy nochtans sels de man was die sijn best dede om die te beletten. Want Don Fernando / ghelijck hy sijne memoiren / die hy aen de Staten Generael heeft overghelevert / te sien is / is soo verre ghekomen dat hy meerder aengheboden heeft dan hem in sijne instructien was toegelaten / en eben wel is sulchs geen goet middel geweest om de Vrede te weghen te brengen. Waer van goede getuygen sullen zijn Louys Albarez Ribero sijnen Secretaris / Jeronimo Nunes da Costa / en Monsieur de Groot / als zijnde personen die sijne instructien ghesien hebben ; ende aen den Pensionaris de Wit heeft hyse willen toonen / vermits sijnen last publijck was door de memoiren die hy overghelevert hadde / op dat die mochte weten dat het ghene 'welck Monsieur de Thou hem septe / van dat hy oorde hadde om grooter aanbiedinghe te doen / vals was. Maer alsoo hy Pensionaris / ende oock de andere Ministers vande Staten / nu al kennisse hadden van de interessen van Spanckrijck en Engelandt / soo is sulchs betwijfel niet eens noodich getoest / behalven dat oock Monsieur de Groot alreede aen hem sulchs versekert hadde. Daer

te voozen is Don Fernando dooz bele pberfge ende wel-geintemfoneerde ver-
foanen/ geadverteert ghetweest/ dat hy sich op Monsieur de Thou niet ver-
trouwen soude/ de welcke alreede oock ghewaerschuwt ende des verfehert
was zedert hy advijs bekomen hadde van 'egene dat tusschen Monsieur Bo-
zeel/ Ambassadeur vande Staten Generael in Branchryck/ ende den Car-
dinael Mazarijn ghepasseere was/ aengaende den Wyde van Portugael/ ten
daghe als hy hem was gaen besoecken ende de welkomst gabe van Ipons/
wanneer den Cardinael mede tot fareur van Portugael sprack/ ende beloof-
de alle instantien te sullen doen ten eynde de Landen van Brazyl aen haer sou-
den gherestitueert worden. Ende weynich tijds daer naer/ om dat hy sagh
dat de negociatie haer tot eene bereffeninghe begonde te schicken/ heeft hy den
gemelten Bozeel ontboden/ ende hant afgebracht ofde Wyde al ghetrossen
was/ alsoo hy wiste dat Don Fernando alle noodighe last hadde om die te
sluyten tot sijn goet ghenoege/ ende dat hy seer qualijck doen soude indien hy
die ten eersten niet en sloste. Nochtans sulchs alsoo niet zijnde/ dewyle hy
inden gantschen tijdt dat hy inden Haghe is ghetweest gheene andere oorde
ontfangen heeft dan die hy mede heeft ghebracht. Maer alsoo de Staten
haer begonnen te voegen omme haer te laeten contentieren met het ghene dat
Portugael redelijcker wijs aen haer konde gheven/ heeft hy sijn best ghedaen
ofte ghetracht om haer te abuseren met die hope van dat sy beter conditien
souden bedingen. Ende in ofte ontrent den selven tijdt heeft Monsieur de
Comminges aen de Hertoghtme van Bergansa gheseyt/ dat de saecke van
Hollandt in soodanigen staet waren gebracht met den Oorlogh die inde Zonde
ontstaen was ofte ghedreghet wierde/ dat met veel minder dan inden Haghe
was ghepresenteert gheworden den Wyde te maken was. Op dat mede met
die hope in Portugael niet souden toegheslaen worden de voorslagen die Ale-
go Lopes de Vilhoa/ van Don Fernando afghesonden zijnde/ heeft mede
ghenomen. Sulchs alles zijnde om niet eens aen te thuyfelen/ soo en kan de
intencie van Branchryck niet klaerder ontdeckt ofte ghesien worden. Ende
niet een Minister vande Staten sal daer aen thuyfelen/ nabernael sy die advy-
sen van Bozeel ghehadt hebben/ ende misschien oock andere daer ick gheen
kennisse van sal hebben/ soo weynich oock in Portugael sal den Raedt van
State thuyfelen van de advertentie vanden Cardinael.

Wat de Oordes van Monsieur de Thou aengaet/ ontdeckt hy so goede
proeven niet/ alsoo hy die sal ontkennen. Maer ick hebbe onder my Copien
van Wyden vanden Cardinael/ dooz eene seer goede handt bekomen/ in
welcke hy iteratibelijck ordonneert niet te contentieren dat de Wyde ghesloten
wordde/ ende dat is klaer ende wel te begripen datmen sulche deboiren niet
soude aenwenden hy de ghene die bukten zijn/ sonder datmen alvozen die van
den huyse sulchs soude belast/ ofte daertoe ghebidponneert hebben.

Ter

Ter contrarie ghedroegh sich Don Fernando met alle sincerheyt in con-
 formitteyt van sijn instructien: eerst heeft hy van stilsant van Wapenen ofte
 Trebes ghehandelt / 't welck Brankrijck terstont heeft belet; hy heeft ghe-
 presentieert al dat sijnen last hem toeliet; ende op dat de Wyde mochte ghe-
 troffen worde heeft hy in sijne laetste memorij veel meer ghepresentieert als sijn
 ne ordze hem toeliet. Want hy heeft de Commmerce in Africa aengeboden /
 welcke in sijne instructien niet begrepen is; hy heeft drie milioenen en een half
 cruzaden aengeboden te betaelen in sebriden Jaren / hem aen bevolen zijnde /
 dat / als hy tot die somme soude komen / de betalinge daer van in veertigh
 Jaren soude gheschieden. Waer upt de rondigheyt ofte oprechticheyt te speu-
 ren is welcke hy gebuycht ende ghepleecht heeft.

Tot daer toe gekomen / ende alle die presentien beruozpen zijnde / heeft
 hy verklaert geene macht tot iets meerder te hebben / tijdt verzoekende om
 naer Portugal te addiseren / 't welck consozm was sijne instructien: ende ten
 eynde hy eenige particulierder kunnisse ofte klaerheyt mochte senden / soo zijn
 der ingestelt ofte gemaecht geworzen eenige genoeghsame redelijcke capitula-
 tien / welcke op dat hy des te beter in Portugal begrepen ofte gebat soudent
 worden / heeft Dom Fernando daer mede afgesonden Diego Lopes de Ul-
 hoo / als over de instelling daer selver mede hebbende besigh geweest / ende die
 als geinteresseerde in Brazil naer de Wyde siet verlangende was.

Diego Lopes de Ulhoo is tot Lisbon met alle genoegen ontfangen / ende
 zijn hy na alle de conditien geapprobeert geworzen. Ende hy afgebaerdicht
 zijnde om naer Hollandt te heeren / alwaer met sijne aankomste / sonder twij-
 fel / de Wyde soude zijn geëffectueert geworzen; soo heeft Monsieur de Thou
 sulchs wetende sijn best gedaen om Dom Fernando hy de Hertoginne van
 Bergansa in achterdocht te brengen / als zijnde nu dit de laetste middel 't welck
 hem noch overigh was / ende is hem sulchs soo wel gelucht / dat sijn addijs
 aldaer aankomende als Diego Lopes gerecht stont om te verrecken / des
 selfs reys is opgeschort / ende men heeft hem geloof gegeven / alsoo Cyannen
 niemant en verrouwen / en dooz weder een bezest zijn. Ende om dat Dom
 Fernando van de Hertoginne altydt is gehaer geweest / soo zijn sijne vrienden
 aengeslagen die hy aen die van sijnen huse ende aen sijne vrienden schreef / als
 oock die de selve aen hem schreeven / waer dooz hy is genootsaecht geworzen
 sich te bezijden van de violentie die men hem / ofte niet bedrogh / ofte niet ge-
 loeft hadde aendoen: Sich oock niet verrouwendt op sijne dienaar / welker
 meeste deel Francosen waren / ende siet dangerus: als in dede om dat hy niet
 konde in die bedieninge in den Dage eenigen dienst aen Sijne Majesteit doen /
 nochte oock naer Portugal heeren / daer hy andersins niet ondenstigh soude
 hebben geweest / soo heeft hy geresolveert sich naer een by landt te begeben /
 om af te wachten 't gene Sijne Majesteit sal gelieven hem te ordonneren / van
 welckers

welchers Edelmoedighheyt te hopen is dat sy erkennen sal de getrouwighheyt van sijn gemoedt / dewijle hy vry van alle vrees of hope / alleenlijck om de rechtbaerdighheyt van sijne factie de selve toegedaen is.

De occasie in welke Dom Fernando reeckenschap ofte blijck van sijne getrouwighheyt heeft gegeven / is geweest wanneer de Portugesen haer met een machtigh Leger behouden booz Badajoz : on dat niem ant en presumere dat den Staet van Portugael / of wel of qualijck staende / hem hebbe konnen moberen : immer als doen mael was 'er niets te vreesen . Oock heeft hem de ambitie daer toe niet konnen moberen / als hebbende eene genoeghsame goede gelegentheyt van goederen / zijnde van de rijckste Steders van sijn Landt / en van wepnigen aenhang die hem tot last streckte / en van graoten aensien onder die van sijne Partie / sich bevindende Ambassadeur extraordinaris in Hollandt / en Gouverneur van Brazil / 't welch het grootste ampt is van Portugael / ende dat hy de Wyde maeckende met de Staten / eene groote somme gelts daer booz soude hebben konnen trecken / en sonder 't welcke oock dat selve Gouvernement van groote importantie is / ende alwaer hy van de perijckelen van Portugael bezijdt soude zijn : Ende dat noch meerder is hebbende den Gzabe van Oemira sijnen Dom in de eerste plaetse van de Regeeringe / ende hem meerder toegedaen zijnde dan alle de andere bloet-bzienden / ende alsoo begunstighde hy hem oock boven alle andere . Uyt alle het welcke kan gesien ende begrepen worden / dat geen ander insicht hem heeft konnen aenporren dan alleen de erkenentisse van dat Sijne Majesteit is den rechten Koninck ende Heere van Portugael / ende dat hy tegen den selven niet konde dienen / sonder te vervallen in de blame van verraderije . Verhopende oock dat dese sijne actie / soo sy niet booz exempel en streckt / niet sal naerlaten een erinnering te zijn aen alle Portugesen / welchers getrouwighheyt alreijdt groot is geweest / ende oock noch hupden is in vele / die het in om-aengesicht sullen afleggen / wanneer haer de occasie sal boozkomen dat sy het konnen doen / welcke oock het gemeen volck niet sal laten naer te volgen om te doen 't gene het schuldigh is / en omme sich te bezijden van de onderdrukingen en ellenden die het lijd / ende van de gene die eenen bloedigen Ooslogh haer biezgende is / welcken geen eynde nemen sal sonder hare ruine / booznamentlijck soo sy biezende secouren aennemen ofte inlaten / waer booz sy niet alleen hare goederen sullen verliesen / maer oock hare bzijsheyt / 't welch het ooghtwit is van de Franssen / en daer-en-boven de eerbaerheyt van hare vrouwen en kinderen / 't welch het alderwaerdighste en swaerste is .

In Ceulen, den 6. Junij, 1659.

